

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนไทย – กัมพูชา กรณีศึกษา จังหวัดสระแก้ว

THAI - CAMBODIAN BORDER TRADING

STRATEGY : SAKEAO PROVINCE CASE STUDY

อนพัทธ์ หนองคู

งานวิจัยนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม

ปีการศึกษา 2547

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยยุทธศาสตร์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายๆท่าน ผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร. รัชนิพร พุคยาภรณ์ พุกกะมาน อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีปทุม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิมนวล ศรีจาด รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีณีย์ วรรณัจฉริยา ที่ปรึกษาสำนักวิจัย และคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ ดร. ปิยะกร หวังมหาพร ผู้อำนวยการสำนักวิจัย และคณะกรรมการพัฒนางานวิจัยทุกท่าน ตลอดจนคณาจารย์และน้องๆในคณะเศรษฐศาสตร์ทุกคนที่ให้กำลังใจในการทำงานวิจัยมาโดยตลอด

รายงานการวิจัยฉบับนี้คงไม่สามารถสำเร็จลุล่วงได้หากไม่ได้รับความกรุณาจากผู้บริหารในจังหวัดสระแก้วทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการค้าชายแดน ผู้วิจัยขอขอบคุณ นายรัชชัย เหล่าพิรุฬห์ พาณิชย์จังหวัด นายสุรพล สุทธจินดา อุตสาหกรรมจังหวัด นายสัมพันธ์ จารุรัตนานนท์ นายด่านอรัญประเทศ และ นายปฏิวัติ เสือโต รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฌดา จันทร์สม บุคคลสำคัญที่ผู้วิจัยเคารพรักและศรัทธาในฐานะอาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิ จากการเสียสละเวลา เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาตรวจปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ถือเป็นส่วนสำคัญอันมีค่าที่ทำให้ งานวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณประโยชน์ที่บังเกิดจากรายงานการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแก่ทุกท่านที่ได้กล่าว มาแล้วข้างต้น ตลอดจนบิดา มารดา ผู้ให้การศึกษาแก่ผู้วิจัย ตลอดจนนคร-อาจารย์ที่ได้ประสิทธิ ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการวิจัยฉบับนี้จะมีคุณค่าและเป็น ประโยชน์ต่อผู้สนใจได้ตามสมควร

อนพัทธ์ หนองคู

ผู้วิจัย

พฤษภาคม 2550

หัวข้อวิจัย : ยุทธศาสตร์การค้าชายแดนไทย — กัมพูชา : กรณีศึกษา จังหวัดสระแก้ว
ผู้วิจัย : นางสาวอนพัทธ์ หนองคู
หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2550

บทคัดย่อ

จากการที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอินโดจีน ประกอบกับการค้าตามแนวชายแดนในปัจจุบันได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ยังผลให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมูลค่าการค้าชายแดนที่เพิ่มในอัตราที่สูงขึ้น ทั้งนี้ประเทศไทยก็อยู่ในฐานะประเทศที่เกินดุลการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง ด้วยความสำคัญของการค้าชายแดนดังกล่าว จึงทำให้ภาครัฐมีนโยบายที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือระหว่างจังหวัดชายแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังเช่น โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekhong Sub - regional Economic Coopertion : GMS-EC) ยุทธศาสตร์การจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดน (Economic Cooperation Strategy : ECS) และยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี เจ้าพระยา แม่โขง (Ayeyawady Chao Phraya Mekhong Economic Cooperation Strategy : ACMECS)

จังหวัดสระแก้วเป็นหนึ่งใน 7 จังหวัด ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาในเขตจังหวัดบันเตียเมียนเจย ด้วยอาณาเขตที่ติดต่อกันเป็นแนวยาวถึง 165 กิโลเมตร จึงทำให้ประชาชนตามแนวชายแดน มีกิจกรรมค้าขายสินค้ากันมาโดยตลอดนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและถือได้ว่าจังหวัดสระแก้วเป็นประตูการค้าที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งของการค้าชายแดน ซึ่งจะเห็นจากมูลค่าการค้าชายแดนที่มีมูลค่าสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งให้ความสนใจในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมตลอดจนปัจจัยที่เป็นโอกาสและอุปสรรคต่อภาวะการค้าชายแดนไทยกัมพูชา โดยในการวิเคราะห์นั้นจะเป็นการวิเคราะห์โดยอาศัยหลักทฤษฎีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบและการวิเคราะห์ SWOT Alalysis เพื่อที่จะได้นำข้อมูลจากการวิเคราะห์มากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การค้าชายแดนของจังหวัดสระแก้ว ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการเกื้อกูลผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองประเทศ

จากการศึกษาพบว่าการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา โดยเฉพาะตามแนวชายแดนจังหวัดสระแก้วมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องและฝ่ายไทยเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้ามาโดยตลอด สินค้าส่งออกของไทยส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม ในขณะที่สินค้านำเข้าของไทยส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรกรรม

เมื่อวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคที่มีต่อการค้าตามแนวชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาในเขตจังหวัดสระแก้ว พบว่าสินค้าไทยมีศักยภาพในการแข่งขันค่อนข้างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของมูลค่าการส่งออกตามแนวชายแดน ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยนี้เป็นผลมาจากสินค้าสามารถขนส่งได้อย่างรวดเร็ว ความนิยมสินค้าไทยของคนกัมพูชา ประโยชน์ที่เกิดจากการที่จังหวัดสระแก้วมีตลาดการค้าชายแดนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ซึ่งเป็นแหล่งกระจายสินค้านำเข้าจากประเทศกัมพูชาไปยังภาคต่างๆ ตลอดจนนโยบายส่งเสริมกิจกรรมการค้าของทั้งสองประเทศ

นอกจากนั้นความแตกต่างในด้านความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบด้านการผลิตระหว่างไทยกับกัมพูชา ตลอดจนการที่ประเทศกัมพูชาได้รับสิทธิพิเศษ (GSP) จากประเทศที่พัฒนาแล้ว ยังเป็นโอกาสให้ทั้งสองประเทศเกื้อกูลผลประโยชน์ร่วมกันในการจัดตั้งฐานการผลิตแบบ Co-Production Area โดยประเทศไทยควรเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบ ได้แก่ เงินทุน ผู้ประกอบการ เทคโนโลยี เพื่อตั้งฐานการผลิตในประเทศกัมพูชาที่มีความได้เปรียบในด้านทรัพยากรธรรมชาติ และค่าจ้างแรงงานที่ค่อนข้างถูก

อย่างไรก็ตามแม้ว่ามูลค่าการค้าชายแดนจะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่า การค้าชายแดนยังมีปัญหาอุปสรรคบางประการ ได้แก่ ปัญหาด้านการค่านอกระบบ ปัญหาด้านระเบียบพิธีการด้านศุลกากร ปัญหาการปิดปิ่นเขตแดน ปัญหาข้อจำกัดของพื้นที่จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ ตลอดจนปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างของระดับการพัฒนาของไทยกับกัมพูชา ซึ่งได้แก่ ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาเสพติดตามแนวชายแดน

ผลจากการวิเคราะห์ผู้วิจัย ได้กำหนดยุทธศาสตร์การค้าชายแดนโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ ยุทธศาสตร์ด้านการค้า ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมให้จังหวัดสระแก้วเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนที่สามารถเชื่อมโยงเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา และประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการผลิต ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่จะส่งเสริมให้เกิดการสร้างฐานอุตสาหกรรมใหม่

โดยอาศัยหลักความแตกต่างในด้านความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของทรัพยากรระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา โดยอุตสาหกรรมเป้าหมายควรเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงานในการผลิต ได้แก่ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องยนต์ทางการเกษตร และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์ การค้าชายแดน

Research Title : Thai - Cambodian Border Trading Strategy :
Sakeao Province Case Study

Name of Researchers : Miss. Anaphat Nongkhoo

Name of Institution : Sripatum University

Year of Publication : B. E. 2550

ABSTRACT

Thailand which is located in the center of Indo-China region has a geographical advantage when compared to other countries. Apparently, the direct impact of such advantage would be on benefits for border trades which have expanded substantially in recent years. As a consequence, many other economic activities have occurred due to such benefits. As evidenced by a huge increase of trading value in the border part of Thailand. This has resulted in a continuous trade surplus against neighbouring countries. Being as important as it is, Thai government has come up with many projects to support mutual development between each neighbouring country and Thailand. This includes a project of Greater Mekhong Sub-regional Economic Cooperation : (GMS-EC), Economic Cooperation Strategy : (ECS) and (Ayeyawady Chao Phraya Mekhong Economic Cooperation Strategy : (ACMECS)).

Sakeao province is one of the seven border provinces against Cambodia along Bantiamianjia province. Total length of adjoining area of the province is recorded at as much as 165 kilometers. As a result, borderland residents have taken great opportunities due to the geographical advantages to do trading for a long time. We could call Sakeao province an important border trading door of the country. Again, this could be confirmed by the high value of trading when compared to other border provinces in the country.

The objective of the paper is to focus the analysis on circumstances and factors that cause opportunities and threats on trading in Cambodian border area. The analysis is based on theory of competitiveness comparison and SWOT analysis. The result gained from analytical data will be applied in a border trading strategy implementation for Sakeao province. Such strategic plan will be based on concerns of mutual benefits of both countries.

In the study, it is found that border trading between Thailand and Cambodia, especially in Sakeao province borderland has increasingly expanded and Thailand has always gained trade surplus. Majority of the export goods from Thailand is manufacturing products whilst the imported goods is agricultural products.

When opportunities and threats have been addressed, it is found that Thai products are more competitive. The continuous expansion of export value to the borders could be good evidence. A key driving factor for such competitiveness is an efficiency of logistics in Thailand's side. Another key factor is the well-known product of Thailand to Cambodian. Last but not least factor is the advantage from longest borderland in Sakeao province which favors significant distribution center for both countries.

Moreover, the differences of competitiveness comparison of production between Thailand's side and Cambodia's side have become mutual benefits for both countries (Cambodia has gained GSP from developed countries). In particular, both countries could enjoy benefits from establishing production base together which is so-called 'Co-Production Area'. To achieve this, Thailand should move its competitive production factors which consist of capital funding, entrepreneurs, technology and so on to Cambodia to gain advantageous factors of Cambodia that is rich natural resources and low labour cost.

Despite a continuous increase of trading value in the borderland, several obstacle factors have occurred which should be taken into a serious consideration. It includes a problem of illegitimated trading style, an awkward customs process, unclear boundary line, bottleneck in customs house at Baanklongluek Aranyaprated as well as the problem of differences of the economic and social development between Thailand and Cambodia. Problem of crime and drugs along the borderland should be a serious issue.

According to the paper, the two strategic points to improve border trading have been addressed. Trading strategy should be implemented in order to set forth Sakeao province to be a center of commercial borderland which is expected to be an economic linkage between the two countries. In addition, production strategy should also be practiced. The strategy is to support the development of new industrial base by employing competitive advantages from the differences in terms of natural resources between the two countries. Targeted industry is advised to be laboring production oriented industry, namely textile industry, agricultural product transformation industry, agricultural machinery related industry and home appliances industry.

Key words: strategy , border trading